

Flitsbezoek MCO

GROEP 7/8 BASISONDERWIJS + ONDERBOUW VOORTGEZET ONDERWIJS
DOCENTENHANDLEIDING

Toelichting

Deze lessen zijn ontwikkeld voor de bovenbouw van het primair onderwijs en de onderbouw van het voortgezet onderwijs en kunnen naar eigen inzicht aangepast worden aan het niveau van de eigen groep.

In deze lessen worden de leerlingen voorbereid op wat het MCO is, wie er werken, wat een symfonieorkest is, welke instrumenten hierin zitten en wat de dirigent doet. In deze lessen komen een MIX&KOPPEL instrumentenspel en zelf dirigeren aan bod.

De lessen bestaan uit:

1. het symfonieorkest met als verwerking het muziek-instrumentenspel

Lesmateriaal:

- Docentenhandleiding
- Blad met kijkfragmenten
- Kopieerblad 1
- Kopieerblad muziekinstrumentenspel

2. het MCO (met kijkfragmenten van de orkesten) en de dirigent met als verwerking zelf dirigeren

Lesmateriaal:

- Docentenhandleiding
 - Blad met kijkfragmenten
- Bij deze lessen zit een blad met kijkfragmenten om tijdens de les op het digibord 'open' te hebben staan

3. afsluiting en evaluatie na afloop van het MCO bezoek

Lesmateriaal:

- Docentenhandleiding

Vorbereiding in de groep (5 minuten, klassikaal)

- Het is altijd leuk om de leerlingen te vragen u ergens bij te helpen. Zo kunt u vertellen dat u zelf naar een concert gaat van een symfonieorkest, maar dat u nog niet zoveel van een orkest af weet. Vraag de leerlingen of zij u hierbij kunnen helpen.
- Hoe kunt u aan informatie komen? (woordenboek, bibliotheekboek, internet/google, mensen vragen).

Opdracht (zelfstandig)

Leerlingen zoeken thuis naar informatie over het (symfonie)orkest en nemen de volgende les dingen mee om aan elkaar te laten zien die hiermee te maken hebben (cd's, namen van componisten, blad-muziek, afbeeldingen, muziekinstrumenten etc.).

NB: Zorg ervoor dat u de volgende les ook zelf materiaal achter de hand hebt om te laten zien.

Les 1: Het symfonieorkest (40 minuten)

Lesdoel

- Leerlingen weten wat een orkest is.
- Leerlingen kunnen de soort muziek benoemen die het symfonieorkest speelt.
- Leerlingen kennen de 4 instrumentgroepen van het symfonieorkest en kunnen van iedere groep minimaal 3 instrumenten noemen.

Benodigdheden

- Internet/ digitaal schoolbord.
- Blad met kijkfragmenten.
- Kopieerblad 1.
- Muziekinstrumentenspel: losse kaartjes van de orkestinstrumenten.
- Lege muur, kast of tafel voor orkestplek.
- Eigen materiaal om op de orkestplek te leggen: cd's, afbeeldingen van componisten, symfonieorkesten, muziekinstrumenten, bladmuziek etc.

Domeinen

- Muziek beluisteren, muziek maken, spreken over muziek.

Werkvormen

- Klassikaal en zelfstandig.
- Praten, kijken en luisteren, coöperatief spel.

Inleiding (10 minuten, klassikaal)

- Inventarisatie van door de leerlingen verzamelde informatie
- Maken van een orkestplek/muur in het lokaal
- Maken van een woordweb rond 'symfonieorkest'

Bekijk met elkaar wat er door de leerlingen is verzameld aan informatie over het symfonieorkest. Zorg dat er een plek in het lokaal is waar meegebrachte spullen kunnen worden neergelegd of opgehangen (wanneer er weinig is meegebracht, laat dan de dingen zien die u zelf hebt meegenomen).

Maak daarna met de leerlingen een woordweb op het bord met in het midden het woord 'orkest'.

Kern (20 minuten, klassikaal en zelfstandig)

(Nader bekeken: symfonieorkest):

- soorten orkesten; symfonieorkest
- instrumentgroepen symfonieorkest

Symfonieorkest en muziek

Vertel dat u in het woordenboek hebt gezocht naar het woord: orkest. Het betekent: een groep mensen met instrumenten die samen muziek uitvoeren. Daarna hebt u op internet gezocht en gevonden dat er heel veel soorten orkesten zijn.

? Wat voor verschillende orkesten kunnen de leerlingen noemen?

- ▶ harmonieorkesten, jazzorkesten, fanfares, zigeunerorkesten, poporkesten en, natuurlijk, symfonieorkesten.

? Wat is het verschil tussen deze orkesten?

- ▶ de soort muziek die ze spelen en ook welke instrumenten er worden bespeeld.

• Vertel waar het woord 'symfonieorkest' vandaan komt:

- sym = samen; phonè = klank (Grieks)
- Schrijf het woord *symfonieorkest* op het bord.

? Wat voor soort muziek wordt door een symfonieorkest gespeeld?

- ▶ geen pop, jazz maar klassiek e.v. filmmuziek. Noteer dit op het bord.

FRAGMENT 1

Luister naar (een gedeelte van) fragment 1 (kan zonder beeld worden afgespeeld):

http://download.omroep.nl/mco/educatie/MCO_educatie_flitsbezoek_les_1_Fragment_1.mp4

? Wie herkent dit stuk?

- ▶ Eerste deel uit symfonie nr. 5 van Ludwig van Beethoven.

? Hoe zou je deze muziek omschrijven?

- ▶ alle antwoorden mogen: rustig, druk, statig, saai, veel instrumenten etc.

FRAGMENT 2

Luister naar (een gedeelte van) fragment 2,

http://download.omroep.nl/mco/educatie/MCO_educatie_flitsbezoek_les_1_Fragment_2.mp4

? Wie herkent dit stuk?

- ▶ Pirates of the Caribbean - Soundtrack 15 - He's a Pirate

Dit is ook geschreven voor een symfonieorkest.

Als je goed oplet zul je merken dat de muziek voor veel films, tekenfilms en zelfs voor videogames vaak gespeeld is door een symfonieorkest. [Klik hier voor een voorbeeld.](#)

Instrumentgroepen

Er zitten veel verschillende instrumenten in het symfonieorkest.

FRAGMENT 3

Laat het volgende (film)fragment 3 zien:

http://download.omroep.nl/mco/educatie/MCO_educatie_flitsbezoek_les_1_Fragment_3.mp4

Hier is het Radio Filharmonisch Orkest te zien tijdens een concert in Singapore.

Kijkvragen (Laat deze vragen in tweetallen maken en opschrijven).

? welke instrumenten in het fragment (her)ken je?

- ▶ o.a. violen, celli, fluiten, trompetten

? Valt je iets op aan hoe de instrumenten verdeeld zijn over het orkest?

- ▶ Veel violen, zitten allemaal vooraan, weinig blazers etc.

- Noteer de genoemde instrumenten op het bord.
- Noem ook de dirigent. Hij is de baas en hij geeft alles wat de musici moeten doen aan met zijn gebaren (tegelijk beginnen/stoppen; harder/zachter etc.).

Vertel dat de instrumenten in groepen worden verdeeld:

Een symfonieorkest bestaat uit vier groepen instrumenten:

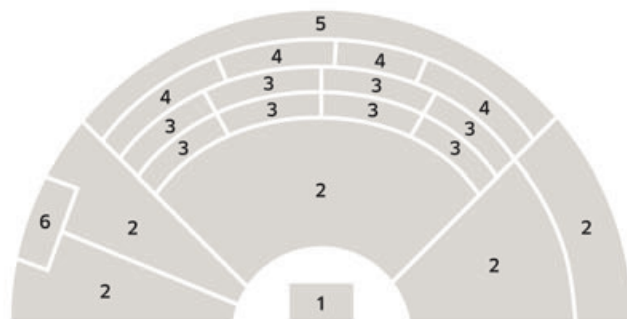
1. de strijkinstrumenten (violen, altviolen, celli en contrabassen),
2. de houtblazers (fluiten, hobo's, klarinetten en fagotten),
3. de koperblazers (hoorns, trompetten, trombones en tuba's) en
4. het slagwerk (pauken, grote trom, xylofoon, bekkens enz).

? Welke door de leerlingen genoemde instrumenten horen bij welke instrumentengroep?

Opdracht (zelfstandig)

Wie zit waar?

Deel kopieerblad 1 uit en laat nogmaals fragment 3 zien. Laat tijdens het kijken in tweetallen het kopieerblad invullen. Bekijk met elkaar de gevonden antwoorden.

1. De dirigent
2. Strijkinstrumenten
3. Houtblazers
4. Koperblazers
5. Het slagwerk
6. Harpen

Verwerking (10 minuten, klassikaal en zelfstandig)

Opdracht (klassikaal)

Voor de verwerking kan er gebruik gemaakt worden van het instrumentenspel. Dit spel is opgezet als de coöperatieve werkvorm MIX&KOPPEL (klassenbouwer).

NODIG:

- Voldoende uitgeknipte instrumentkaartjes (eventueel gelamineerd)
- Cd met klassieke muziek

WERKWIJZE:

Leg de bedoeling van het spel aan de leerlingen uit: samen een orkest vormen

- Spreek de plek van de dirigent af (bijvoorbeeld voor het bord)
- Deel de kaartjes 'blind' uit.

Zet de muziek aan:

- Iedereen gaat door het lokaal lopen en wisselt de kaartjes met elkaar uit. Laat de leerlingen elkaar eerst wat vertellen over het instrument dat op hun eigen kaartje staat.

Stop de muziek: (wanneer een kaartje een paar keer gewisseld is)

- De leerlingen houden het kaartje dat ze op dat moment in de hand hebben.

Zet de muziek weer aan:

- De leerlingen met de instrumentgroepenkaartjes gaan op de juiste plek ten opzichte van de dirigent in de ruimte staan. De leerlingen met de instrumentkaartjes moeten nu bij hun juiste instrumentengroep gaan staan.

Stop de muziek:

- De leerlingen met de instrumentgroepenkaartjes controleren of de juiste instrumenten bij hen staan.

Les 2: Het Muziekcentrum van de Omroep De dirigent (40 minuten)

Lesdoel

- De leerlingen weten wat het Muziekcentrum van de Omroep is.
- De leerlingen kunnen de ensembles noemen die hierbij horen.
- De leerlingen weten wat de functie is van een dirigent.
- De leerlingen kennen het begin- en stopteken; zij kunnen hierop reageren en het zelf uitvoeren.

Benodigheden

- Internet/ digitaal schoolbord.
- Fragmentenblad.
- Fragment 6 eerst zelf bekijken en start- en stopteken oefenen.

Domeinen

- Muziek beluisteren, muziek maken, spreken over muziek.

Werkvormen

- Klassikaal en zelfstandig.
- Praten, kijken en luisteren, zelf dirigeren.

Inleiding (10 minuten, klassikaal)

- Vertel dat jullie bij uitzondering mogen gaan kijken naar een repetitie van een orkest. Bespreek wat er uit de vorige les nog is onthouden:
- Soorten orkesten: verschil in muziekgenre en instrumentgroepen.
- Leg uit wat MCO is.

Het Muziekcentrum van de Omroep (MCO) is de thuisbasis van de omroepensembles die concerten opnemen voor radio en televisie: Radio Filharmonisch Orkest, Radio Kamer Filharmonie, Groot Omroepkoor en Metropole Orkest. In het MCO bevindt zich ook de Muziekbibliotheek van de omroep met één van de grootste collecties bladmuziek van Europa. De omroepensembles bestaan sinds 1945. De klassieke orkesten en het Groot Omroepkoor brengen in concertseries van de omroep (zoals de ZaterdagMatinee, de Vrijdag van Vredenburg en het Zondagochtend Concert) een omvangrijk en afwisselend repertoire, van klassiek tot hedendaags. Het Metropole Orkest is het grootste en meest veelzijdige professionele jazzorkest in Europa. Het werkte samen met tal van grootheden uit de jazz, maar ook uit de hoek van pop, wereldmuziek en entertainment.

Flitsbezoek MCO Docentenhandleiding

Bespreek aan de hand van dit schema de diverse orkesten van het MCO:

Orkest	Soort muziek	Instrumenten/ bezetting	Fragment
Radio Filharmonisch Orkest	Klassiek	Klassiek symfonieorkest uit les 1	klik hier voor fragment
Radio Kamer Filharmonie	Klassiek	Klein orkest	klik hier voor fragment
Metropole Orkest	Filmmuziek/ populaire muziek/ jazz/wereldmuziek	Orkest met gevarieerde bezetting: instrumenten uit het symfonieorkest aangevuld met elektrische gitaren, piano, saxofoons e.d.	klik hier voor fragment
Koor			
Groot Omroepkoor	Klassiek, opera's	Stemsoort	klik hier voor fragment

? Wat hebben alle orkesten met elkaar gemeen?

- ▶ De dirigent.

Kern (20 minuten, klassikaal)

De dirigent

? Wat is een dirigent?

FRAGMENT 4

Bekijk fragment uit Willem Wever:

[http://www.willemwever.nl/uitzendinggemist/serie-1-1994/aflevering11453/waarom-dirigeert-een-dirigent-maar-met-1-stokje ~6minuten](http://www.willemwever.nl/uitzendinggemist/serie-1-1994/aflevering11453/waarom-dirigeert-een-dirigent-maar-met-1-stokje~6minuten)

- ▶ De dirigent is de leider van het orkest. Hij oefent de muziekstukken met het orkest en beslist hoe een stuk gespeeld gaat worden. De dirigent moet daarom veel van de instrumenten uit het orkest weten en ook van de muziek.

De dirigent gebruikt vaak een stokje om te dirigeren. Dit heet een 'baton'.

? Wat doet de dirigent?

Vader Jacob zingen:

- Zing met de groep een lied dat ze goed kennen. (Neem bijvoorbeeld Vader Jacob)
- Geef geen startsein en zing niet zelf mee. Meestal gaat dit nog redelijk. Kijk wat er gebeurt.
- Nu moet het in canon gezongen worden: na de eerste keer 'Vader Jacob' zet een tweede groepje het lied in. Maar maak géén groepjes en geef niet aan wie wanneer in moet zetten.
- Wat gebeurt er?
- Bespreek met de leerlingen wat de dirigent moet aangeven om het goed te kunnen zingen.

? Wat moet een dirigent het orkest kunnen aangeven?

- ▶ 1. beginnen/ stoppen
- 2. welke maat
- 3. tempo: sneller/ langzamer worden
- 4. dynamiek: hard/ zacht
- 5. aandacht/inzet-teken

FRAGMENT 5 (5min.11)

In fragment 5 worden deze technieken uitgelegd.

Zoek op You Tube naar 'dirigeerles' klik dan op 'instructie Jurjen Hempel'.

http://download.omroep.nl/mco/educatie/MCO_educatie_flitsbezoek_les_2_Fragment_5_dirigeerles_Jurjen_Hempel.mp4

Verwerking (10 minuten, klassikaal en zelfstandig)

Opdracht (klassikaal)

Zelf dirigeren

Oefen eventueel eerst zelf het start-, stop- en aandachtsteken met fragment 5 van Jurjen Hempel. Zoek op You Tube naar 'dirigeerles' klik dan op 'instructie Jurjen Hempel'.

http://download.omroep.nl/mco/educatie/MCO_educatie_flitsbezoek_les_2_Fragment_5_dirigeerles_Jurjen_Hempel.mp4

Deze opdracht eist een goede oplettendheid op de dirigent en elkaar. Doordat de leerlingen afhankelijk zijn van elkaar draagt het zo bij aan de vergroting van het groepsgevoel.

Dirigeertechniek

1. beginnen/stoppen

Ga als dirigent voor de groep staan:

- Oefen met de groep het tegelijk 1x klappen:
Geef zelf aan: ga met de rechterhand omhoog en op het laagste punt van de neergaande beweging wordt er geklapt.
- Laat de leerlingen doorklappen en oefen het stopteken.

Opdracht (zelfstandig)

Laat de leerlingen nu in groepjes met elkaar de dirigeerbewegingen oefenen. Laat steeds één leerling zijn eigen groepje dirigeren.

Les 3: Afsluiting en evaluatie na afloop van het MCO bezoek (10 minuten)

- Lesdoel**
- De leerlingen kunnen hun ervaring van het (repetitie)bezoek verwoorden.
- Benodigheden**
- Docentenhandleiding.
 - Overig: afhankelijk van keuze van eventuele verwerkingsopdracht
- Domeinen**
- Spreken over muziek.
 - Domeinen horende bij beeldende vorming en taal.
- Werkvormen**
- Klassikaal (klassengesprek).
 - e.v. recensie schrijven, beeldende vorming.

Meteen na het Flitsbezoek krijgen de leerlingen de gelegenheid om in een studio van het MCO vragen te stellen aan de medewerker educatie. Daarnaast zou u in de groep een afsluitend klassengesprek kunnen houden:

Klassengesprek:

- Welke instrumenten herkenden ze?
- Hebben ze de instrumentgroepen herkend?
- Zaten de instrumentgroepen op dezelfde plek zoals ze geleerd hebben?
- Wat vonden ze van de muziek?
- Konden ze volgen wat de dirigent aangaf?
- Zouden ze het hele concert ook willen bijwonen?
- Is hun beeld van klassieke muziek veranderd?
- Wat moet een musicus van een orkest allemaal doen en kunnen?
- Waar deed de muziek hen aan denken?

Enkele ideeën:

- Muziekrecensie: Lees eerst bestaande recensies
Schrijf een verhaal over wat je in het MCO gezien en gehoord hebt.
Schrijf een recensie over een klassiek muziekprogramma op tv.
- Bedenk zelf een muziekinstrument en teken/knutsel dit.
- Maak een programmaboekje bij een concert, of ontwerp een poster hiervoor:
Bekijk eerst bestaande programmaboekjes/ posters.
Verzin zelf wat er gespeeld gaat worden, wat moet er in het programmaboekje/op de poster staan? (datum van de uitvoering, stukken die gespeeld worden, uitvoerders, achtergrondinformatie etc.)

